

Dr hab. Tomasz Michaluk, prof. Uczelni

Wrocław, 14.09.2020

Wydział Wychowania Fizycznego i Sportu

Akademia Wychowania Fizycznego we Wrocławiu

Recenzja rozprawy doktorskiej autorstwa magistra Macieja Młodzika

pt. *Postawy wobec aktywności fizycznej a uczestnictwo w imprezach sportowo-rekreacyjnych na wodzie*

Informacje ogólne, formalna konstrukcja pracy

Praca została dostarczona do recenzji w formacie pdf na płycie CD-ROM. Składa się ze Wstępu, Rozdziałów 1-4, Zakończenia, Bibliografii (wyszczególniono w niej 416 pozycji), Spisu wykresów (29 pozycji), Spisu rysunków (10), Spisu zdjęć (18), Spisu tabel (16), Streszczenia, Abstractu i Załącznika – kwestionariuszy ankiety (3 kwestionariusze dla uczestników badanych imprez). Całość pracy liczy 237 stron, a główny tekst zawiera się pomiędzy stronami 5-193.

Pewną wątpliwość budzić sformułowanie tytułu w brzmieniu *Postawy wobec aktywności fizycznej a uczestnictwo w imprezach sportowo-rekreacyjnych na wodzie*, ponieważ brakuje jednoznacznego określenia czyje „postawy” będzie badał Autor, czy będą to np. politycy, działacze, zawodnicy, kibice i ich stosunek do uczestników tego typu imprez. Podobnie, czy dotyczy to postaw występujących tylko w Polsce, czy również w innych krajach, np. Unii Europejskiej? Dopiero z treści pracy dowiadujemy się, że badane będą postawy osób biorących czynny udział w imprezach organizowanych na terenie naszego kraju, ze szczególnym uwzględnieniem Wielkopolski. Przed potencjalną publikacją pracy zalecam przeformułowanie/doprecyzowanie tytułu, ewentualnie rozszerzenie badań o imprezy organizowane w innych rejonach naszego kraju.

Układ pracy jest poprawny, choć występuje zauważalna dysproporcja pomiędzy nieco nadmiernie rozwiniętą częścią teoretyczno-informacyjną, składającą się ze Wstępu oraz Rozdziałów 1-3 (strony od 5 do 146), a częścią badawczą, Rozdział 4 (s.147-184), w której została doprecyzowana metodologia, choć jej elementy przewijają się przez całość rozprawy,

oraz poddano statystycznej analizie wyniki badań empirycznych, dokonanych przy pomocy trzech autorskich kwestionariuszy ankiety. Odnosząc się do formalnej konstrukcji pracy najpoważniejsze zastrzeżenia budzi brak wyróżnionego rozdziału metodologicznego, skupiającego w jednym miejscu elementy deklarowanej metody, czy też metod badawczych. Na uwagę zasługuje przedstawienie na początku każdego Rozdziału celu jego powstania oraz krótkiego streszczenia zawartej w nim treści. Dzięki temu czytelnik może ocenić zasadność przyjętych założeń oraz sposób, a także stopień ich realizacji. Jest to również powtórzone we Wstępie w podrozdziale *E. Struktura pracy*.

Wstęp i Rozdziały

Swoje rozważania magister Maciej Młodzik rozpoczyna od analizy czynników, które wg niego w nowoczesnych społeczeństwach są odpowiedzialne za wzrost zainteresowania aktywnością fizyczną. W Polsce tego typu wzrost aktywności fizycznej jest zauważalny w odniesieniu do czasów sprzed transformacji systemowej, czyli okresu przed początkiem lat 90. XX wieku. Kolejną cezurę czasową, przed dniem dzisiejszym, wyznacza wejście Polski do Unii Europejskiej w 2004 roku, co według Autora powołującego się na raport CBOS, w roku 2013 dało 25% przyrost (ogółem 66%) liczby Polaków uczestniczących w zajęciach sportowych i rekreacji ruchowej w stosunku do roku 2003. Autor zauważa również, że obecnie pojawiają się nowe formy aktywności fizycznej i rekreacji, a i te dobrze znane zyskują na popularności, jak choćby turystyka sportowa. Natomiast zwiększające się zainteresowania sportami wodnymi w Polsce Doktorant uważa głównie za wynik mody, która dociera do nas z Zachodu.

Wątpliwości budzi użycie w pracy terminów *rekreacja* i *sport*, ponieważ drugi termin, szczególnie bez dookreślenia np. sport amatorski, wydaje się być zarezerwowany dla aktywności zawodowej sportowców czy też sportu kwalifikowanego. Oznacza to, że zainteresowanie „sportami wodnymi” nie jest tym samym co aktywność związana z rekreacją w środowisku wodnym. Podobnie „sport” nie jest „naturalną potrzebą człowieka” (R. 1, s. 18) tylko aktywność fizyczna, ruchowa, której sposobem realizacji może być sport. Jeszcze większe niejasności pojawiają się kiedy rzeczony terminy Autor zaczyna odnosić do „promocji zdrowia” (R. 4, s. 147), przez co można odnieść wrażenie, że współczesny sport promuje zdrowie, co jest tezą wysoce kontrowersyjną. Na podobny brak precyzji terminologicznej można przymknąć oko czytając np. doniesienie prasowe, lecz w pracy naukowej z obszaru kultury fizycznej jest to zauważalnym niedociągnięciem.

Na podstawie powyżej zarysowanego stanu rzeczy, tzn. wzrostu w Polsce zainteresowania aktywnością sportowo-rekreacyjną, w szczególności sportem i turystyką w środowisku wodnym, Autor po raz pierwszy formułuje problem badawczy oraz obszar, na którym będzie go rozwiązywał:

„Problemem badawczym pracy jest zatem zbadanie (sprawdzenie), czy w życiu społecznym nowe formy konsumpcji sportowej zachęcają do aktywności fizycznej bardziej niż tradycyjne oraz rozstrzygnięcie, jaki wpływ na angażowanie się w wodne imprezy sportowo-rekreacyjne mają postawy wobec aktywności fizycznej.” (s. 7), a obszar badań zostaje „...zawężony do dyscyplin sportowych uprawianych na wodzie jako rodzaju aktywności fizycznej zyskującej w ostatnich latach na popularności.” (s. 9). Magister Młodzik stawia również cele praktyczne swojej pracy „Cele praktyczne są zorientowane na poznanie profilu społeczno-demograficznego uczestników imprez. Może to być pomocne w zarządzaniu imprezami, tj. poznaniu motywacji uczestnictwa w imprezie.” (s. 11). Szczególnym przedmiotem zainteresowania Doktoranta są amatorskie imprezy dwóch dyscyplin sportowych kajakarstwa i smoczych łodzi, organizowane zarówno na akwenach otwartych jak i pod dachem (na obiektach sztucznych?).

Badanymi imprezami są Poznańskie Dragony, którą to imprezę Autor m.in. tak charakteryzuje „Zawody mają na celu propagowanie poprzez zabawę wodnych dyscyplin sportowych wśród młodych Wielkopolan oraz umożliwienie spotkania się młodzieży z trenerami poznańskich klubów, co ma ułatwić zainteresowanie młodzieży tą formą aktywności fizycznej i nabór zawodników.” (s. 9-10), druga to amatorska Poznań Canoe Challenge, a trzecia to „spływy dla mieszkańców Lubonia w ramach budżetu obywatelskiego Miasta Luboń oraz 8. edycja Kajakowej Masy Krytycznej.” (s. 10). Jednym z wymienionych (s. 9) kryteriów doboru analizowanych dyscyplin jest „kajakarstwo wyczynowe”, ponieważ „mimo znaczącego dorobku medalowego sportowców uczestniczących w imprezach międzynarodowych, w tym w igrzyskach olimpijskich (jest jedyną dyscypliną, której zawodnicy od 1988 roku przywożą nieprzerwanie medale z każdych igrzysk), na tle innych dyscyplin olimpijskich uprawianych w środowisku wodnym (jak pływanie i żeglarstwo) jest mało popularne wśród kibiców, można nawet powiedzieć, że jest dyscypliną niszową”. Z powyższego fragmentu wynika przyjęcie kryterium pozanaukowego (pozaracjonalnego), które miałyby pomóc w promocji dyscypliny. Oczywiście wzbudza to uzasadnione wątpliwości z punktu widzenia nauki rozumianej jako

badanie istniejących zjawisk, a nie próba ich stymulowania, np. poprzez publikacje naukowe. Cele praktyczne powinny być ufundowane na ustaleniach teoretycznych, a nie odwrotnie. Jakościowo zróżnicowany dobór materiału badanego powoduje, że nie do końca jest jasne czy Autor w prowadzonych przez siebie badaniach będzie brał pod uwagę różnice pomiędzy sportowcami zawodowymi, sportowcami amatorami i osobami traktującymi sporty wodne jako akcydentalną rekreację. Innym z kryteriów doboru jest „– badane dyscypliny zaliczane są do sportów indywidualnych;” (s. 9), co wydaje się stać w sprzeczności ze zdaniem „Smocze łodzie to drużynowy sport wodny wywodzący się z Chin, gdzie na tradycyjnych smoczycich łodziach pływano od tysiącleci.” (s. 123). Wymaga co najmniej wytłumaczenia, co Autor rozumie pod pojęciem sport indywidualny i drużynowy.

Pytania badawcze, cele, materiały i metody

Elementy przyjętej przez Autora szeroko rozumianej metodologii są rozsiiane po całej pracy, a w kilku miejscach na różne sposoby są formułowane cele badawcze i deklarowany obszar badań, podobnie jak kryteria włączenia danej problematyki w obszar zainteresowań. We Wstępie zostały sformułowane 4 cele „naukowo-poznawcze”, 12 pytań badawczych oraz aż 14 hipotez badawczych (s. 11-13). Ambicjom Autora należy się uznanie, jednak przyjęcie aż tylu celów, pytań i hipotez budzi uzasadnione wątpliwości, co do możliwości ich realizacji w przyjętej formie rozprawy doktorskiej. Na szczęście dla magistra Młodzika część z powziętych celów i hipotez jest na tyle szczegółowa, a przez to zawężona, że ich testowanie nie wymaga szczególnych środków badawczych, np. hipotezy dotyczące płci, wieku, wykształcenia.

Doktorant deklaruje wykorzystanie różnych metod i sposobów prowadzenia badań, spotykanych w pracach zaliczanych do dyscypliny nauk o kulturze fizycznej („wykorzystane metody można określić jako mieszane (ilościowo-jakościowe)” s. 14),. Powołuje się na źródła, wg których tego typu eklektyzm metodologiczny ma być dobrą normą w naukach o kulturze fizycznej. W granicach nauk o kulturze fizycznej mieszczą się zarówno badania z obszaru nauk społecznych, a nawet humanistycznych, jak i medyczno-biologicznych. Jednak nie oznacza to, że dane, konkretne badania są, lub mają być, metodologicznie niespójne lub dowolnie można dobierać sobie fragmenty metodologii. Metody badawcze to nie zestawy różnokolorowych klocków, z których można układać dowolne konstrukcje. Jednak pomimo deklaracji tego typu, Autor w podrozdziale *Organizacja badań* (R. 4.4, s. 154) wymienia wykorzystane narzędzie statystyczne „Zastosowano statystyki opisowe. Istotność statystyczną ustalono na poziomie p

$< 0,05$. Wykorzystano test chi-kwadrat, test t-Studenta i test Levene'a. Przy analizie motywacji uczestników wodnych imprez sportowo-rekreacyjnych zastosowano także analizę skupień. Dodatkowo wykorzystano metodę k-średnich oraz metodę Warda.", co wydaje się być wystarczającym instrumentarium dla opracowania zebranych danych ilościowych. Jeśli chodzi o deklarowane wykorzystanie metod jakościowych, a takim np. są wywiady z uczestnikami wydarzeń sportowych, to Autor takowych w pracy nie zamieścił, a wszystkie uzyskane dane zostały zinterpretowane i przedstawione ilościowo (statystycznie). Z 500 kwestionariuszy ankiety rozdanych podczas 4 imprez przez Autora, poprawnie wypełnionych zostało 394 (s. 154-155), co jest dobrym wynikiem i może stanowić podstawę wiarygodnych badań.

Szczegółowe wyniki badań przedstawiono w sposób jasny i czytelny. Autor zadbał, żeby na wszystkie postawione pytania, hipotezy i cele badawcze podać odpowiedzi.

Podsumowanie

Przedstawiona praca podejmuje tematykę, która w polskim piśmiennictwie naukowym niewątpliwie zasługuje na rozwinięcie, do czego w sposób oryginalny i nowatorski przyczyniają się wyniki przeprowadzonych przez magistra Młodzika badań. Analiza czynników, które wpływają na wzrost popularności i sukces imprez turystyczno-amatorsko-sportowych w środowisku wodnym, a przecież Polska dysponuje doskonałym potencjałem pod tym względem, może być pomocna przy tworzeniu przyszłych ofert sportowo-turystycznych, tym samym wpisując się w realizację celu praktycznego kultury fizycznej, którym m.in. jest promowanie aktywności fizycznej i czynnej rekreacji w społeczeństwie obywatelskim. Praca magistra Młodzika wnosi w tematykę nowe i oryginalne ustalenia jednak część energii i czasu poświęconego analizie dostępnych źródeł Autor mógł poświęcić na przebadanie uczestników więcej niż czterech, w dodatku jakościowo różnych, imprez sportowych.

Dostrzeżone w pracy mankamenty, w szczególności pewna chaotyczność konstrukcyjno-formalna, nie wpływają istotnie na obraz całości dokonanych przez magistra Macieja Młodzika badań i nie obniżają wartości merytorycznej pracy. Pewne kwestie, np. precyzyjne odróżnienie zagadnień związanych z amatorskim i rekreacyjnym, a zawodowym uprawianiem badanych sportów w środowisku wodnym, niewątpliwie przyczyniłoby się do lepszej czytelności pracy. Podobnie wyodrębnienie rozdziału metodologicznego, w którym

znalazłby się wszystkie elementy deklarowanej metodologii, również byłoby z korzyścią dla całości.

Na podstawie dokonanej recenzji pracy pt. *Postawy wobec aktywności fizycznej a uczestnictwo w imprezach sportowo-rekreacyjnych na wodzie* uważam, że spełnia ona wymogi ustawowe i wnoszę o dopuszczenie Pana magistra Macieja Młodzika do dalszych etapów postępowania w przewodzie doktorskim.

Dr hab. Tomasz Michaluk

Wydział Wychowania Fizycznego i Sportu

AWF Wrocław